

Výzkum a vývoj a podpora inovačních procesů[#]

(Diskuse k článku: Müller, Karel: *Inovační výkonnost nových členských zemí EU – situace ČR*. Politická ekonomie, 2006, roč. 54, č. 6, s. 778-801.)

*Libuše Müllerová**

Stručná rekapitulace obsahu článku

V úvodní kapitole autor rekapituluje situaci, ve které se ČR nacházela bezprostředně před a po vstupu do Evropské unie ve vztahu ke konkurenceschopnosti domácího průmyslu a služeb. Otevřenost české ekonomiky vůči vnějším zdrojům a také nižší náklady na pracovní sílu měly za následek příliv zahraničního kapitálu a tím i příliv konkurenceschopné techniky. Za zásadní problém dalšího rozvoje ekonomiky ve všech zemích je třeba považovat institucionální podporu rozvoje celého cyklu od výzkum až po jeho transformaci do inovačních procesů. Východiskem studie je analýza, která využívá poznatky získané studiem problematiky inovací a empiricky orientovaným výzkumem transformace národního inovačního systému v ČR. Mezinárodně srovnatelná statistická šetření výzkumu a vývoje inovací umožnily sledovat rozdíly mezi jednotlivými zeměmi a provádět tak srovnávací analýzu. Mezinárodně srovnatelné databáze o inovacích jsou založeny na teoretických koncepcích podporovaných empirickým výzkumem a jsou významným zdrojem ověřování současných koncepcí inovačních systémů. Autor však upozorňuje i na případná úskalí při interpretaci inovační výkonnosti v ČR, kdy existují rozdílné poznávací a regulační praktiky; tyto okolnosti bere analýza v úvahu.

Ve druhé kapitole charakterizuje autor zdroje teoretických přístupů k analýze inovační výkonnosti. Odkazuje na dílo J. Schumpetera, který ve svých dílech věnoval značnou pozornost probíhajícím změnám forem organizovanosti výroby v procesu její monopolizace a kladl si otázku, jakou úlohu zde hraje technika a její založení na vědeckém poznání. Věnoval se změnám ve způsobech organizace a transformace výzkumné činnosti, zejména procesu formování průmyslové vědy, ve kterém spatřoval významný prostředek ekonomické kontroly růstu techniky. Kritika schumpeterovského přístupu v 70. letech minulého století se zaměřila na otázku, zda ekonomickou úlohu techniky více ovlivňuje věda nebo trh. Autor dále upozorňuje na skutečnost, že základním poznávacím nástrojem pro analýzu inovační výkonnosti jednotlivých zemí jsou koncepce národních inovačních systémů (NIS). Vývoj těchto koncepcí rozděluje autor na dvě generace inovačních politik; první označovaná jako „tlak vědy“ se vyznačuje jednostrannou finanční podporou výzkumu a vývoje. Druhá, rozvinutější generace inovační politiky, je označována jako interaktivní a jsou na ní založené současné regulativní politiky vlád technicky vyspělých členských zemí OECD. Za nejslabší článek fungování a správy národních inovačních systémů jsou všeobecně považovány národní regulativní politiky a úloha veřejné správy. Zmíněn je projekt MONIT (Monitoring and Implementing National Innovation Policies), který byl orientován na tuto problematiku a byl iniciován a koordinován OECD. Autor si klade otázku využitelnosti popsaných teoretických přístupů k analýze

[#] Článek je zpracován jako jeden z výstupů výzkumného projektu *Rozvoj účetní a finanční teorie a její aplikace v praxi z interdisciplinárního hlediska* registrační číslo MSM 6128439903.

^{*} Prof. Ing. Libuše Müllerová, CSc. – profesorka; Katedra finančního účetnictví a auditingu, Fakulta financí a účetnictví Vysoká škola ekonomická v Praze, nám. W. Churchilla 4, 130 67 Praha 3; <muller@vse.cz>.

inovační výkonnosti v ČR. Upozorňuje na relativně slabé odborné a praktické zázemí pro oblast inovací v ČR.

Následující třetí kapitola prezentuje analytické poznatky o situaci v ČR – o inovačních zdrojích, o infrastruktuře na podporu inovací a o výkonnosti národního inovačního systému. Autor se opírá o dostupné existující databáze o inovacích, které umožňují různorodé interpretace. Konstatuje, že situace v ČR je podmíněna z části závislostí na zděděných strukturách a z části ji příznivě ovlivňuje tržní tlak na podnikatelsky orientované jednání. Projevuje se to také v převládajícím vlivu inovační politiky první generace, která klade důraz na výzkum a vývoj a na představě snadného šíření jeho poznatků do výroby. V provedené analýze autor sleduje nejen rozsah a dynamiku růstu zdrojů na výzkum a vývoj, ale i jejich strukturu. Rozsah zdrojů sleduje pomocí výdajů na výzkum a vývoj – relativního ukazatele hrubých domácích výdajů na výzkum a vývoj v % HDP a počtu pracovníků ve výzkumu a vývoji opět pomocí relativního ukazatele pracovníků ve výzkumu a vývoji v % zaměstnanosti. Dále autor provádí analýzu inovačního potenciálu firem a prostředí, ve kterém podnikají. Z analyzovaných údajů vyplývá, že inovující firmy se podílejí na celkovém počtu firem v ČR 28,5 %. Dále prováděná analýza pak ukazuje značný rozdíl tohoto podílu v závislosti na odvětví, typech činnosti; analyzován je i vztah mezi velikostí firem a jejich inovační aktivitou. Další část kapitoly se věnuje problematice struktury podnikatelského prostředí inovujících firem a konstatuje rostoucí vliv trhu na stimulaci a orientaci inovačních aktivit firem.

V závěrečné části jsou získané poznatky diskutovány s ohledem na zjištěné změny ve struktuře inovačních zdrojů jak na dosaženou úroveň inovační výkonnosti země, tak na institucionální změny a jejich vliv na rozvoj infrastruktury. Autor upozorňuje na rozpor mezi inovačním potenciálem ekonomik a institucionálním prostředím společností a rozebírá možné cesty jeho řešení.

Polemika

Polemika k uvedenému článku se zaměří především na následující oblasti:

1. Vymezení výzkumu a vývoje ve vztahu k inovacím.
2. Formy financování inovačních procesů ve státech EU (přímá a nepřímá podpora).
3. Situace podpory inovačních procesů v ČR.

ad 1) Vymezení výzkumu a vývoje ve vztahu k inovacím

Udělat hranici mezi výzkumem, vývojem a inovacemi je zřejmě velmi obtížné. Uvedené aktivity nejen že spolu bezprostředně souvisejí, ale velmi často se i vzájemně prolínají. Z uvedeného článku tato skutečnost jasně vyplývá.

O vymezení výzkumu a vývoje (Research and Development) se pokusila již v červnu 1963 skupina národních expertů v oboru výzkumu a vývoje, která se sešla ve Villa Falconieri v italském Frascati. Výsledkem této schůzky byl tzv. Frascati manuál (autor ho ve svém článku též zmiňuje), původně určený především pro účely statistiky. Postupně vyšlo 6 vydání tohoto manuálu, poslední šesté s dodatky roce 2002. Frascati manuál uvádí základní definice výzkumu a vývoje a jejich forem. *Výzkum a experimentální vývoj (dále jen VaV) zahrnuje tvořivou práci konanou na systematickém základě za účelem zvýšení znalosti, včetně znalosti o člověku, kultuře a společnosti a použití těchto znalostí k vytvoření nových aplikací.* VaV zahrnuje tři činnosti:

- a) **základní výzkum**, kterým je experimentální nebo teoretická práce prováděná hlavně pro získání nových znalostí o základech jevů a pozorovatelných skutečnostech, bez úvah o jejich konkrétním využití nebo aplikaci;
- b) **aplikovaný výzkum**, kterým je původní zkoumání prováděné za účelem získání nových znalostí. Je však směřován prvořadě ke specifickému praktickému cíli;
- c) **experimentální vývoj**, kterým je systematická práce těžící z existujících znalostí získaných výzkumem a/nebo praktickými zkušenostmi. Je směřován k výrobě nových materiálů, výrobků nebo zařízení, zavedení nových postupů, systémů a služeb, nebo k podstatnému zlepšení těch, které se již vyrábějí nebo jsou zavedeny.

Je obtížné přesně definovat mezní bod mezi experimentálním vývojem a předvýrobním vývojem, ke kterému patří například výroba ukázkových modelů a provádění zkoušek pro uživatele, a výroba, která je aplikovatelná na všechny průmyslové situace. Bylo zapotřebí stanovit řadu zvyklostí nebo kritérií podle typu jednotlivých odvětví. Základní pravidlo původně stanovené americkou nadací pro vědu (National Science Foundation – NSF) poskytuje praktický základ pro rozhodování: „Je-li prvořadým cílem dosáhnout dalšího technického vylepšení výrobku nebo procesu, pak práce patří do rámce definice VaV. Jestliže je na druhé straně výrobek, proces nebo přístup v podstatě daný a prvořadým cílem je vytvořit trhy, provádět předvýrobní plánování nebo hladce zprovoznit výrobní nebo kontrolní systém, tyto práce již nejsou VaV.“

Výzkum a vývoj je zapotřebí odlišit od široké škály příbuzných činností, které mají svůj základ ve vědě a technice. Fraskati manuál vylučuje z VaV:

- Vzdělávání a výcvik s výjimkou VaV prováděného studenty doktorského studia na vysokých školách.
- Ostatní příbuzné vědeckotechnické činnosti s výjimkou případů, kdy jsou prováděny výlučně nebo primárně pro účely projektu VaV. Jedná se zejména o vědeckotechnické informační služby (shromažďování, zaznamenávání, kódování, klasifikování, rozšiřování, překládání, analyzování, vyhodnocování) prováděné vědeckotechnickými pracovníky, bibliografickými službami, patentovými službami, službami poskytování vědeckotechnických informací a poradenství, vědeckými konferencemi, sběr univerzálních údajů (výzkumy veřejného mínění), zkoušení a standardizace (udržování národních standardů, kalibrace druhotných standardů a rutinní zkoušení a analýza materiálů, součástek, výrobků, procesů, půd, ovzduší atd.), specializovaná zdravotní péče (specializovaná zařízení), administrativní a právní úkoly spojené s patenty a licencemi, studie záměrů politiky (včetně podnikatelských záměrů a strategií), rutinní vývoj softwaru (práce na vylepšení systémů nebo programů, které byly veřejně k dispozici před zahájením práce).
- Ostatní průmyslové činnosti, ke kterým patří ostatní inovační činnosti (získání technologie – hmotné i nehmotné – vybavení nástroji a provozní inženýrství, průmyslové vzory jinde neuvedené, ostatní získání investic, nastartování výroby a marketing nových nebo zdokonalených výrobků), výroba a příbuzné technické činnosti (průmyslová výroba a předvýrobní příprava, distribuce zboží a služeb a různé příbuzné služby jako je průzkum trhu).
- Administrativa a ostatní podpůrné činnosti, k nimž se počítají činnosti sloužící čistě pro financování VaV (získávání, řízení a rozdělování finančních prostředků na VaV mezi provozovatele ze strany ministerstev, výzkumných úřadů, nadací nebo charitativních organizací), nepřímé podpůrné činnosti (činnosti, kdy přiděly na ně jsou zahrnuty v režijních nákladech provozovatelů VaV (např. přeprava, skladování, úklid,

opravy, údržba a bezpečnost) a administrativní a kancelářské činnosti neprováděné výlučně pro VaV, jako jsou činnosti centrálních finančních a osobních oddělení.

V národních inovačních systémech, jejichž politikou se článek zabývá, je zdůrazňována **podstata inovací** jako „výsledku interakce znalostí získaných z různých zdrojů, kumulativní charakter znalostí a význam inkrementálních inovací v rámci kolektivního procesu učení se“. Inovacemi se v těchto systémech tedy rozumí obnova a rozšíření škály výrobků a služeb a s nimi spojených trhů, vytvoření nových metod výroby, dodávek a distribuce, zavedení změn řízení, organizace práce, pracovních podmínek a kvalifikace pracovní síly. Z hlediska orientace inovací je lze členit na

- **netechnické inovace** (nové metody managementu, organizační postupy, nové marketingové postupy (reklama, obalové technologie, design výrobků apod.),
- **technické inovace** (nové výrobky, nové technologie, nové služby).

Problematickou inovací v podnikatelském sektoru se zabývá tzv. Oslo manuál, který pojednává o inovacích na úrovni firmy. Soustředí se na technické výrobní a procesní inovace. Technická výrobní inovace podle tohoto manuálu znamená realizace (komercializaci) výrobku se zlepšenými charakteristikami výkonu, které objektivně znamenají poskytnutí nových či zdokonalených služeb zákazníkovi. Technická procesní inovace znamená realizace (přijetí) nové či podstatně zdokonalené výroby nebo metod organizace.

Z uvedených definic a vymezení výzkumu, vývoje a inovací by se dalo dovodit, že inovace jsou plynulým pokračováním výzkumu a vývoje. Toto rozčlenění je však velmi technokratické a z autorova článku jasně vyplývá, že dělicí čáru mezi těmito aktivitami udělat nelze.

Ad 2) Formy financování inovačních procesů ve státech EU (přímá a nepřímá podpora)

Financování inovačních procesů je možné rozdělit na přímé a nepřímé (různé formy nepřímé podpory). Jak vyplývá z článku, existují různé koncepce národních informačních systémů na podporu inovací, které autor nazývá inovačními politikami. Rozděluje je na inovační politiky první a druhé generace. Zatímco politiky první generace se opírají především o financování vědy a výzkumu (a tedy i inovací) shora, politika druhé generace se opírá o nepřímou podporu. Prosazení inovací je složitý proces a jak vyplývá z provedené analýzy podléhá řadě vlivů. K dispozici jsou koncepce i data, která poskytují statistická šetření EUROSTATu, z nichž v řadě případů autor ve svém článku vychází. Z hlediska alokace zdrojů věnovaných výzkumu a vývoji (a tedy i inovacím) je třeba rozlišovat vládní podporu a podnikovou podporu. Ve většině států Evropské unie jsou uplatňovány různé nepřímé formy podpory výzkumu a vývoje. Jedná se zejména o:

- **Odčitelnost neinvestičních výdajů na VaV od běžných příjmů** – plošná forma podpory, výdaje VaV vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů jsou odčitelné.
- **Daňový dobropis (sleva na dani)** – procentuálně stanovená odčitelná částka od vypočtené a splatné daně u podniků, které se zabývají aktivitami VaV.
- **Odpočty od základu daně** – základ daně je snižován o určité procento nákladů vynaložených na VaV.

- **Zvláštní daňové pobídky** – např. daňové úlevy na podporu vytváření nových pracovních míst, speciální slevy z odvodů daně ze mzdy apod.
- **Daňové úlevy pro malé a střední podniky** – osvobození od daně nebo jiná zvýhodnění.
- **Odpisová politika** – urychlené odpisování investic pořízených za účelem výzkumu a vývoje.
- **Snížení odvodů sociálního pojištění zaměstnavatele** – nižší platby sociálního pojištění na výzkumné a vývojové pracovníky.
- **Celní politika na podporu VaV** – osvobození od cla při dovozu vědeckých přístrojů a zařízení pro potřeby výzkumu a vývoje.
- **Mechanismy garancí** – záruky za úvěry a leasing, záruky za akcie nebo za vlastní vkládaný kapitál.
- **Zvýhodněné úvěry** – subvencování úroků resp. nízké pevné úrokové sazby a dlouhodobá splatnost úvěrů čerpaných za účelem nákupu zařízení na výzkum a vývoj s odkladem splátek.
- **Podpora rizikového kapitálu** – osvobození od daně z výnosu kapitálu, odklad daně, nižší zdanění příjmů akcionářů společnosti rizikového kapitálu.

V následující tabulce je uveden přehled formy a způsobu uplatnění daňové podpory v některých státech Evropské unie:

Tab. 1: Formy a způsob uplatnění daňové podpory ve vybraných státech Evropské unie

Stát	Zdroj definice VaV	Forma podpory	Způsob uplatnění
Česká republika	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zákon o podpoře VaV z veřejných prostředků ▪ zákon o daních z příjmů ▪ pokyn MF 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ daňový odpočet 100 % nákladů vynaložených na VaV, ▪ odčitatelnost darů do 5 % základu daně. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ sám poplatník uplatňuje ve svém daňovém přiznání.
Velká Británie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ účetní předpisy ▪ směrnice o významu VaV pro daňové účely 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ daňový odpočet 25 % nákladů pro velké podnikatele, ▪ daňový odpočet 50 % nákladů pro malé a střední podnikatele, ▪ daňový odpočet 50 % nákladů výzkumu v oblasti vakcín proti tuberkulóze, HIV, AIDS. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ sám poplatník uplatňuje ve svém daňovém přiznání, ▪ finanční úřad může iniciovat vyšetřování.
Rakousko	<ul style="list-style-type: none"> ▪ daňové předpisy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ daňový odpočet 25-30 % nákladů, ▪ daňový odpočet 25 % nákladů na vybrané aktivity VaV, ▪ odčitatelnost darů vybraným institucím 10 % ze zisku za minulé období. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ v prvním případě nutná certifikace Ministerstva hospodářství a práce, ▪ v ostatních případech není nutná certifikace.

Stát	Zdroj definice VaV	Forma podpory	Způsob uplatnění
Maďarsko	<ul style="list-style-type: none"> ▪ účetní předpisy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ daňový zápočet u investic v oblasti VaV vynaložených v zařízeních výzkumných institucí akademie věd nebo vzdělávacích institucí, ▪ daňový odpočet 100 % nákladů prováděných ve výzkumných institucích, max. 600 mil. Kč ročně, vyloučeny náklady na pořízení služeb VaV od třetích osob a náklady s dotací. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ v prvním případě je podpora udělována rozhodnutím ministerstva financí, ▪ ve druhém případě lze podporu uplatnit bez předchozího schválení.
Francie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ daňový zákoník 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ daňový zápočet na výzkum; 5 % nákladů na VaV a 45 % z rozdílu mezi náklady na VaV příslušného období a průměru 2 předchozích, ▪ osvobození od daně v prvních ziskových 3 letech, kdy probíhá inovační činnost (násl. 2 roky 50 % daň) pro tzv. inovační společnosti, ▪ osvobození od plateb na sociální zabezpečení pro malé inovační společnosti. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ první forma nevyžaduje předběžnou autorizaci, ▪ u druhé rozhoduje správce daně na základě o projektu, ▪ u třetí poplatník může požádat o závazné posouzení správce daně.
Dánsko	<ul style="list-style-type: none"> ▪ daňové předpisy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podporovány jsou pouze společné projekty s veřejnými výzkumnými institucemi, ▪ daňový odpočet 50 % nákladů vynaložených vůči spolupracující veřejné výzkumné instituci, ▪ daňový odpočet 25 % nákladů projektů VaV schválených do konce roku 1995. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ poplatník musí o uvedenou podporu požádat Dánskou výzkumnou agenturu, která příslušný projekt schvaluje.
Irsko	<ul style="list-style-type: none"> ▪ daňové předpisy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ daňový zápočet ve výši 20 % z přírůstku nákladů na pořízení budov souvisejících s VaV ▪ daňový zápočet ve výši 25 % nákladů projektů VaV; není počítán z přírůstku oproti určitému porovnávanému období 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podporu lze uplatnit bez předchozího schválení, ▪ poplatník musí disponovat dokumentací, ze které vyplývá nárok na podporu

Výhody nepřímé podpory:

- podpora VaV v celém podnikatelském sektoru,
- podpora pružné tržní alokace investic do VaV,
- shodné podmínky pro všechny podnikatele,
- snazší a méně nákladná správa oproti přímému financování,
- zajištění stability pro podniky při financování VaV,
- stimulace širšího, obecného zájmu o financování VaV.

Nevýhody nepřímé podpory:

- účinná daňová schémata jsou náročnou komplexní záležitostí,
- predikce celkových dopadů na daňové příjmy jsou obtížné,
- plošnost podpory neumožňuje směřovat prostředky cíleně a adresně,
- využití nereflektuje naléhavost potřeby podpory v daném případě,
- daňová podpora komplikuje daňovou legislativu,
- existuje riziko zneužití.

Ad 3) Situace podpory inovačních procesů v ČR

V České republice upravuje výzkum a vývoj zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků, ve znění pozdějších předpisů a dále pak z těch podstatných

- Nařízení vlády č. 267/2002 Sb., o informačním systému výzkumu a vývoje,
- Nařízení vlády č. 461/2002 Sb., o účelové podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o veřejné soutěži ve výzkumu a vývoji,
- Nařízení vlády č. 462/2002 Sb., o institucionální podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o hodnocení výzkumných záměrů.

Zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků především definuje pojmy jako je

- poskytovatel, příjemce a spolupříjemce, uchazeč a uživatel prostředků pro výzkum a vývoj,
- program, kterým je soubor věcných, časových a finančních podmínek pro činnosti potřebné k dosažení cílů výzkumu a vývoje formulovaných poskytovatelem, které poskytovatel vyhlašuje ve veřejné soutěži ve výzkumu a vývoji nebo v rámci zadání veřejné zakázky podle zvláštního právního předpisu,
- infrastruktura podpůrné činnosti pro výzkum a vývoj zahrnující služby nebo činnost speciálních výzkumných zařízení, organizací zajišťujících administrativu a financování výzkumu a vývoje nebo ověřování či rozšiřování výsledků výzkumu a vývoje,
- výsledek, kterým jsou nové poznatky ve výzkumu a vývoji, vzniklé činností v rámci řešení projektu nebo výzkumného záměru, nebo jejich využití,
- uznané náklady, jimiž jsou takové náklady ve výzkumu a vývoji, které poskytovatel schválí jako nutné pro řešení projektu nebo výzkumného záměru a které budou vynaloženy během jejich řešení, jsou zdůvodněné, prokazatelné a přiřazené ke schváleným činnostem.

Základní předpoklad pro vymezení předmětu činnosti týkající se výzkumu a vývoje představuje **projekt**, kterým se rozumí **písemný dokument, ve kterém před zahájením řešení**

projektu výzkumu a vývoje je vymezena činnost ve výzkumu a vývoji a který obsahuje zejména

- základní identifikační údaje o právnické nebo fyzické osobě, která bude projekt řešit,
- dobu řešení projektu (datum zahájení a datum ukončení řešení projektu),
- cíle projektu, které jsou dosažitelné v době řešení projektu a vyhodnotitelné po jeho ukončení,
- předpokládané celkové výdaje (náklady) na řešení projektu,
- jména a příjmení osob, které budou odborně zajišťovat řešení projektu s uvedením jejich kvalifikace,
- způsob kontroly a hodnocení postupu řešení projektu a dosažených výsledků,
- datum, místo, jméno a příjmení oprávněné osoby, která projekt schválila před zahájením jeho řešení.

Z hlediska charakteru konkrétního projektu se může jednat o

- **programový projekt**, ve kterém příjemce vyjadřuje, jakým způsobem a za jakých podmínek přispěje k naplnění cílů programu formulovaných poskytovatelem,
- **grantový projekt**, v kterém příjemce stanovuje sám cíle a způsoby řešení v základním výzkumu,
- **veřejná zakázka** ve výzkumu a vývoji, ve které příjemce provádí výzkum a vývoj pro potřeby poskytovatele, který je jediným uživatelem jeho výsledků.

Pro určení toho, zda se jedná o VaV, či jde o příbuzné vědeckotechnické a průmyslové činnosti, jsou důležitá **doplňující kritéria pro posuzování projektu**. Jsou jimi zejména otázky:

- jaké jsou cíle projektu (co je v projektu nové nebo novátorské, hledá projekt předtím neodhalené jevy, strukturu nebo vazby, aplikuje poznatky nebo techniky novým způsobem, existuje výrazná možnost, že výsledkem bude nové – širší, hlubší – chápání jevů, vztahů nebo principů zacházení, které bude mít význam pro více než jen jednu organizaci, očekává se, že výsledky budou moci být patentovány),
- jací pracovníci pracují na projektu,
- jaké metody se používají pro zpracování projektu,
- v rámci jakého programu je projekt financován,
- jak obecně budou pravděpodobně závěry nebo výsledky projektu,
- spadá projekt přirozeněji do jiné vědeckotechnické nebo průmyslové činnosti.

Až do konce roku 2004 byl v České republice výzkum a vývoj financován formou přímé podpory. Počínaje rokem 2005 bylo do novely zákona o daních z příjmů zahrnuto ustanovení, umožňující daňový odpočet nákladů vynaložených na realizaci projektu výzkumu a vývoje. Možnost odpočtu je poměrně podrobně vymezena v prováděcím předpise MF ČR, avšak nezohledňuje účelnost vynaložených prostředků. Přesto, že stanovit kritéria účelnosti by bylo pravděpodobně dost obtížné, domnívám se, že by nemělo být v zájmu ekonomiky podporovat samoučelné vynaládání prostředků na výzkum a vývoj. V tomto směru by bylo – dle mého názoru a také v souladu se stanoviskem autora komentovaného článku – vhodnější zaměřit nepřímou podporu na inovace, tj. na aplikaci a uplatnění výsledků výzkumu a vývoje v praxi.

Literatura

- [1] Müller, K. (2006): *Inovační výkonnost nových členských zemí EU – situace ČR*. Politická ekonomie, 2006, roč. 54, č. 6, s. 778-801.

Výzkum a vývoj a podpora inovačních procesů

Libuše Müllerová

ABSTRAKT

Polemika je zaměřená na vymezení pojmů výzkum, vývoj a inovace, mezi kterými autor článku hledá spojitosti. Je zřejmé, že ostrou hranici mezi těmito pojmy vymezit nelze. Článek analyzuje faktory ovlivňující inovační výkonnost v nových členských zemích EU a částečně i v České republice. Národní inovační politiky v jednotlivých státech využívají přímé i nepřímé formy inovační podpory, kterou se rozumí podpora nejen inovací, ale i podpora výzkumu a vývoje. Ten zpravidla inovacím předchází. Ve státech EU jsou využívány různé formy nepřímé podpory, které mají v podnikové sféře zpravidla dopad do daňové oblasti. Polemika uvádí výhody a nevýhody nepřímé formy podpory. V České republice byla nepřímá forma podpory výzkumu a vývoje zavedena od roku 2005 formou daňového odpočtu nákladů vynaložených na realizaci projektů výzkumu a vývoje.

Klíčová slova: Inovace; Výzkum a vývoj; Národní inovační systém; Druhy inovační aktivity; Inovační politika; Infrastruktura pro podporu inovací.

Research and Development and Innovation Promotion

ABSTRACT

The commentary of the article is oriented on the definition of the research, development and innovations among which the author identifies interfaces. The borderlines among them evidently are hard to draw. The article deals with analysis of the factors influencing innovation performance in new EU member countries, particularly in the Czech Republic. Regulatory provisions of national innovation system in the EU member countries make use of direct and indirect forms of innovation promotion. Indirect promotion means supporting not only innovation, but also supporting research and development, which is preceding innovation output. In the EU member countries different forms of indirect promotion are applied. In the innovating firms the indirect promotion has usually influence on the income tax. The commentary presents advantages and disadvantages of the indirect promotion of innovation. In the Czech Republic the indirect promotion of the research and development was introduced in the year 2005 by the tax discount of the expenses used in the realization of the research and development projects.

Key words: Innovation; Research and development; National innovation system; Types of innovation activity; Innovation policy; Infrastructure for support of innovation.

JEL classification: M41.